

mii'nde pâyelerin üzerindeki kemerlere yaslanan ve kuzey-güney yönünde uzanan beşik tonozların örttüğü harim yine Süse şehrinde bu yapıdan daha önce inşa edilen ribâtın mescidine (771-778 ve 821) ve Bû Fetâta Camii'ne (838-841) benzemektedir. Bunlardan özellikle Bû Fetâta Camii'ndeki kuzey-güney yönünde üç kemer gözle oluşturulan nef düzenlemesinin bu ulucamide de uygulanmış olması ilginçtir. Caminin yapım tarihini veren küfî kitâbe yine aynı camide olduğu gibi yapının avluya bakan dış cephesinde bulunmaktadır. Ayrıca Kuzey Afrika'daki kare minarelerin aksine Süse Ribâtı'nda görüldüğü gibi minarenin gövdesi silindirik olup en üstte bir kubbe ile son bulmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

G. Marçais, *Manuel d'art musulman*, Paris 1926, I, 37; Slimane Mostafa Zbiss, *Monuments musulmans d'époque husseynite en Tunisie*, Tunis 1955, s. 22; a.mlf., *Les coupoles tunisiennes dans leur evolution*, Tunis 1959, s. 21-22; a.mlf., *A travers les monuments musulmans de Tunisie*, Tunis 1963, s. 51; a.mlf., *el-Fünûnû'l-İslâmiyye fi'l-bilâdi't-Tünisiyye*, Tunus 1978, s. 12-13, 20-21, 105-109, 126; A. Lézine, *Deux villes d'Ifriqiya: Sousse, Tunis*, Paris 1971; a.mlf., *Sousse: les monuments musulmans*, Tunis, ts., s. 34-41; A. Papadopoulo, *l'Islam et l'art musulman*, Paris 1976, s. 503; D. Hill – L. Golvin, *Islamic Architecture in North Africa*, London 1976, s. 101; R. Hillenbrand, *Islamic Architecture: Form, Function and Meaning*, Edinburgh 1994, s. 74-79; Kadir Pektaş, *Tunus'ta Osmanlı Mimarî Eserleri*, Ankara 2002, s. 19, 235-236, 269.

KADİR PEKTAŞ

SÛSÎ

(السوسي)

Ebû Şuayb Sâlih b. Ziyâd
b. Abdillâh es-Sûsî
(ö. 261/874)

Kırâat-i seb'a imamlarından

Ebû Amr b. Alâ'nın iki râvisinden biri.

170'li (786) yıllarda muhtemelen, bugünkü İran'ın Ahvaz şehrine bağlı bir belde olan Sûs'ta doğdu ve buraya nisbetle Sûsî diye meşhur oldu. Ayrıca Rüstûbî ve Rakkî nisbeleriyle de zikredilmiştir. Rakka şeyhi olarak tanınması ve önde gelen talebelerinin Rakkî nisbesiyle anılması dikkate alındığında hayatının önemli bir bölümünü Fırat kenarındaki bu şehirde geçirdiğini söylemek mümkündür. Ancak kendisinin ve talebelerinin nisbet edildiği Rakka'nın İbnü'l-Esîr'in harap olduğunu zikrettiği Rakka olması da mümkündür. Meşhur yedi kıraat imamından Ebû Amr b. Alâ'nın önde gelen talebesi Yahyâ b. Mübârek el-Yezîdî'den Kur'an dersleri aldı ve Ebû

Amr b. Alâ'nın kıraati konusunda uzmanlaştı. Kûfe'de Abdullah b. Nümeyr, Esbât b. Muhammed ve Mekke'de Süfyân b. Uyeyne gibi âlimlerden hadis dinledi. Ahmed b. Hanbel'den bazı fikhî görüş ve fetvalar nakletti (İbn Ebû Ya'lâ, I, 176-177). Kendisinden de her biri Rakkalı olan Ebû İmrân Mûsâ b. Cerîr, Ebû'l-Hasan Ali b. Hüseyin, Ebû Osman en-Nahvî ve Ebû'l-Hâris Muhammed b. Ahmed Kur'an dersleri aldı. İbn Ebû Âsım, Ebû Arûbe el-Harrânî ve Ebû Ali Muhammed b. Saîd hadis rivayet etti. Ebû Hâtım er-Râzî de Rakka'ya ikinci gidişinde Sûsî'den bazı rivayetler yazdı, *Kütüb-i Sitte* müelliflerinden Nesâî bazı kıraat vecihleri rivayet etti. Nesâî'nin Sûsî'den hadis rivayet ettiği de ileri sürülmüş, ancak bunun doğru olmadığı belirtilmiştir. Sûsî, Muharrem 261'de (Ekim 874) Rakka'da vefat etti. Onun ölümünden sonra Rakka'da kıraat ilmi konusunda riyaset görevi önde gelen talebesi Ebû İmrân Mûsâ b. Cerîr er-Rakkî'ye intikal etti.

Sûsî gerek kıraat alanında gerekse hadis rivayetinde güvenilir kabul edilmiş, İbn Hibbân onun biyografisine *es-Şikâ't*'inde yer vermiştir. Ebû Hâtım er-Râzî kendisini sadûk olarak nitelerken Nesâî onun için sika terimini kullanmıştır. İbnü'l-Cezerî ise Sûsî'yi herhalde daha çok kıraat ilmindeki yeri açısından değerlendirmiş, hakkında zâbit, muharrir (araştırmacı) ve sika terimlerine yer vermiştir. İbnü'l-Cezerî ayrıca onun Yahyâ b. Mübârek el-Yezîdî'nin en önde gelen talebesi olduğuna işaret ederken bu durumun Ebû Amr b. Alâ kıraatının doğru tesbiti açısından önemli olduğuna dikkat çekmek istemiştir. Nitekim İbn Mücâhid, *Kitâbü's-Seb'a*'sında Ebû Amr b. Alâ'nın kıraatini tesbit ederken Sûsî'nin adının yer aldığı bir isnad zincirine

de itibar etmiş, daha sonra kıraat imamlarının râvilerini iki ile sınırlayarak yazılan kırâat-i seb'a ve aşere kaynaklarında -kıraat ilmini bizzat Ebû Amr'dan almamış olmasına rağmen- ortaklaşa olarak onun adı ve rivayeti tercih edilmiştir. Bu seçim yapılırken hiç şüphesiz zabt ve araştırma yönünün üstünlüğü ve bu kıraat konusundaki uzmanlığı dikkate alınmıştır. Ebû Amr ed-Dânî, *Risâle fi kırâ'ati Ebî Şu'ayb Şâlih es-Sûsî* adıyla bir eser kaleme almıştır (Mescid-i Aksâ Ktp., nr. 30/66/3, vr. 47^a-54^b).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Mücâhid, *Kitâbü's-Seb'a* (nşr. Şevki Dayf), Kahire 1972, s. 100; İbn Ebû Hâtım, *el-Cerh ve't-ta'dil*, IV, 404; İbn Hibbân, *es-Şikâ't*, VIII, 319; İbn Ebû Ya'lâ, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, I, 176-177; Sem'ânî, *el-Ensâb* (Bârûdî), III, 335; İbnü'l-Esîr, *el-Lübâb*, II, 34; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XII, 380-381; a.mlf., *Ma'rifetü'l-kurrâ* (Altıkulaç), I, 390-391; İbnü'l-Cezerî, *Ğayetü'n-Nihâye*, I, 332-333; II, 317; *el-Fihristü's-şâmil: 'Ulümü'l-Kur'an, mahtûlâtü'l-kurrâ'ât* (nşr. el-Mecmau'l-melekî), Amman 1987, I, 77.

TAYYAR ALTIKULAÇ

SUSUZ HAN

XIII. yüzyılın ilk yarısında inşa edilen Anadolu Selçuklu dönemi kervansarayı.

Antalya-Burdur yolunda Bucak kasabası yakınındaki Susuz köyündedir. Kitâbesi günümüze ulaşmayan kervansarayın mimari ve süsleme özelliklerine göre II. Gıyâseddin Keyhusrev'in saltanatının son yıllarında (1246 civarı) inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir. Susuz Han, günümüze 28 x 30 m. ölçülerindeki kareye yakın dörtgen planlı kapalı bölümlü ulaşılabilir. Doğu-batı doğrultulu yapının doğu cephesinde geometrik, bitkisel ve fi-

Susuz Han ve planı

